

AUSTUR-FJÖLL.

Lag eftir Ísólf Pálsson.

Þið ljómið heið og breið og blá,
mín björtu austur-fjöll!
Þar ljósin kveiktu bros á brá
í bernsku álfa-höll.
Það birtir allt af yfir mér,
er æsku guða-vé
í anda við mitt hljómspil hér
ég há og fögur sé.

Af lýsigulli loga slær
um ljósa hlið og dal,
er mildur andar aftanblær
um álfa konungs sal.
Úr perlu-gljáa glitberg ris
með glóspöng yfir brún,
þar bláeyg situr blómstur-dís
og blessar yfir tún.

Þar man ég græna laut hjá lind
er liður suður mó, —
þar fæddist æskuást mín blind
og ung í tárurum dó.
Í ljóma kvöldsins leið hún inn
í loftsins safír-höll, —
hún birtist mér í sérhvert sinn
er sé ég austur-fjöll.

Um júnidægrin ljós og löng
er leiðin lónum greið
við fjaðrablik og svanasöng
um sumarveldin heið.
Ég svíf í ókunn undralönd,
hve yfir þeim er ljóst!
Mér réllir astur æskan hönd
með eyrarrós við brjóst!

Um hugann leggur hlýjan straum,
er hljóðs og stuðla föll
úr fortíð grafa gleymdan draum
og gull mín heil og öll.
— Þið spyrjið víst, hvað valdi því
að vöknar mér um brá:
svo skær er bjarminn augum í
um austur-fjöllin blá!

Guðm. Guðmundsson.

Áhugi eða áhugaleysi.

Þá er nú loksins farið að liða að þeim
degi, þegar vér íslenzku konurnar í fyrsta
sinni göngum að kosningabordinu með
karlmönnum til þess að velja þá fulltrúa,
sem um næstu 6 ár fari með umboð vor
til að ráða »lögum og lofum« í landi voru.
Menn gætu haldið, að dálítill hiti væri í
oss, núna í fyrsta sinni, að einhver mál
hefðum vér á reidum höndum til að leggja
fyrir fulltrúaefnin, þó ekki væri fyr en eftir
á. Menn skyldu einnig ætla, að einhverjar
ráðstafanir væru gerðar af hendi kvenna,
til þess að ýta undir konur að sækja nú
kosningarnar, þegar vér loksins höfum leyfi
til þess.

En mjög lítið hefir verið gert að þessu
frá hendi kvenna. Fæstar þeirra svo mikið
sem nefna 5. ágúst á nafn, auk heldur þær
ráðgeri að hafa nokkurn viðbúnað til þess
að kosningarnar gangi samilega frá vorri
hendi. En það verður að teljast lítt sæmi-
legt fyrir oss, ef svo skyldi fara, að kos-
ningaskýrslurnar bæri með sér á esfir, að
vér konur hefðum lítið notað kosningar-
rétt vörn. Það mundi verða mjög biturt
vopn síðar gegn oss, í hendi þeirra, sem

telja þessi réttindi kvenna ekki einungis óþörf, heldur jafnvel skaðleg fyrir þjóðfélagið.

Vitaskuld má í þetta sinn margt færa oss til málsbóta: Deyfðin, sem nú er yfir öllum stjórnámum, og sýnir sig bezt í almennu áhugaleysi fyrir þessum kosningum, mjög óheppilega valinn tími, tvístringur á fólki og fólksfæð í sveitum, hlýtur eðlilega að hafa sín áhrif á hvernig kosningarnar verða sóttar. En nauðsynlegt og sjálfsagt ætti það þó að vera fyrir konurnar sjálfar að haga þannig störfum sínum *þenna eina dag um næstu sex ár*, að þær gætu uppfyllt þessa borgaralegu skyldu sína vansalaust. Svo vel vill til fyrir þær, að víðast hvar verða einhverjar yngri konur eftir, þótt þær, sem fertugar eru, sæki kjörfundina, sem geta leyst af hendi nauðsynlegustu heimilisstörfin fyrir þær, sem skreppa í burtu þessa litlu stund úr degi.

Og ein er ástæðan enn fyrir oss eldri konurnar að nota oss þessi réttindi einmitt nú: Sú, að margar af oss hafa náð svo háum aldri, að líklegt er að brugðið geti til beggja vona, hvort við lifum fleiri þingkosningar. Væri því vel skiljanlegt og eðlilegt, að vér hefðum fundið svo mikið til þess alla vora liðnu æfi hve réttlausar vér erum í þessum efnum, að það væri oss gleði að finna til þess, þó ekki væri nema einu sinni á æfinni, að vér værum einnig annar hluti þjóðarinnar, fullveðja til þess að ráða því, hverjir með völdin færu í landinu, og að þann rétt vildum vér nota.

Auðvitað verða kosningarnar 5. ágúst um garð gengnar þegar Kvennablaðið kemur út um land með þessar áminningar, svo ýmsum mun finnast að þær séu ótímabærar. En — dagur kemur eftir þenna. — Fyrsta vetrardag í haust fara aftur fram kosningar, þegar kjósa skal þingmenn kjördæmanna, og þá höfum vér enga afsökun fyrir oss að bera til að verða heima, heyskaparannanna vegna, eða annara anna, sem sumrinu fylgja. Þá höfum vér líka fyrir framan oss reynsluna frá þessum landskosningum, sem þá sýnir ótvíræðlega

áhuga vorn eða áhugaleysi, og eftir því verður oss til sæmdar eða vansæmdar. —

Mörg mál geta verið efst á haugi, sem vér konur vildum láta næsta þing taka upp, sem til almenns gagns væru. En sérstaklega ættum vér þó að sameina kröfur vorar um þau mál, sem mest hafa verið vanrækt hingað til, en það eru flest þau mál sem beinlínis varða oss konur fyrst og fremst. Uppeldismál vor eru öll í molum. Vér konur verðum að fá betri undirbúning undir iðfið, en hingað til, Það er ekki nóg, þótt vér höfum fengið aðgang að skólunum, og loforð á pappírnum fyrir að mega síðar nota oss þá þekkingu, sem þeir geta veitt oss. Skólarnir eru eðlilega alveg sniðnir eftir karlmönnum. Nú verður að fara að taka tillit til vor líka. Og sérstaka iðnskóla verðum vér líka að fá. Flestar konur hafa fyr eða síðar á æfinni meira eða minna með hús eða heimili að gera. Og enginn getur neitað því, að uppeldi barnanna liggur algerlega í höndum kvenna á heimilinum, og að miklu leyti í skólunum líka, með því konur eru í miklum meirihluta við barnakensluna. Það hlýtur því að verða ein af vorum fyrstu og sjálf-sögðustu kröfum, að tekið verði tillit af löggjöf og landsstjórn til oss í þessum efnum, og að vér fáum þá fræðslu og þekkingu í heimilisstjórn og uppeldisfræði, sem húsmæðrum og mæðrum þjóðarinnar er nauðsynleg, til þess að geta leyst störf sín af hendi, samsvarandi kröfum tímans og þörfum þjóðarinnar.

Þá eru mörg þau lög, sem snerta konur og börn mjög óheppileg og úrelt og þyrftu breytingar við. Erlendis standa ekki konurnar þegjandi og áhugalausar hjá nú á tímum og láta alt reka á reiðanum, hvort landslögin gangi á rétt þeirra eða tryggi hann. Þær velja sér nefndir, samansettar af þeirra beztu konum, til að ihuga, hverjar lagabætur séu konum nauðsynlegastar, og hvernig þær ættu að vera, til þess að alt lagalegt misrétti yrði upphafið. Til þessa þurfa þær pólitísku réttindanna við. Því þegar þau eru fengin, þá fara karlmenn-

irnir að taka tillit til þess, sem þær krefjast. Þá eru þær orðnar kjósendur, sem með atkvæðum sínum geta velt löggjöfum og stjórn frá völdum, þegar þeim ekki líkar framkoma þeirra. Það vita þingmenn vorir og stjórn jafnvel og þing og stjórnir annara þjóða. Og þegar vér sækjum alþingiskosningarnar, þá erum vér einmitt að sýna hverja löggjafa vér viljum hafa, og um leið verðum vér þá einnig að setja þeim þau skilyrði, sem vér viljum gera, fyrir stuðningi vorum þeim til handa til þingsætanna.

Nú hafa engir stjórnmalafundir verið haldnir, en esslaust verður það gert fyrir kjördæmakosningarnar í haust. Þá ættu konur að fjölmenna, og á hverjum slíkum fundi að hafa sér formælendur, sem bæri upp kröfur þær, sem þær vildu gera til þingmannaefnanna. Þar ætti áhugi kvenna eða áhugaleysi að koma fram. Vér trúum því tæplega, að konurnar eigi engin áhugamál, sem þeim sé ant um að komist í framkvæmt með tilstyrk þings og landsstjórnar. En þá verða þær sjálfar að hreyfa þeim fyrst í blöðunum og þar næst á þingmalafundunum. Kvennablaðið tekur fúslega við greinum um öll þau efni, sem oss konum geta verið til gagns og framfara og yfir höfuð geta á einhvern hátt verið til umbóta. — Hér í blaðinu hefir verið leitað fyrir sér, hver væru áhugamál íslensku kvennanna. Við hafa verið borið niður: hjónabandslöggjöf, barnalöggjöf, pólitísk réttindi, uppeldismál, skólamál o. fl. o. fl. — Alt þetta hefir verið tekið til umræðu, og öllum konum landsins verið boðið orðið. En það hefir hingað til verið eins og að tala ofan í tóma tunnu. Enginn hefir svarað.

En því kynlegar vikur því við að heyra Kvbl. borið það á brýn, að það vilji ekki flytja aðsendar ritgerðir um landsmál, og tekið til sem dæmi, að það hafi einu sinni neitað fyrirlestri upptöku í blaðið. Kvbl. hefir flutt ritstjórnargreinar um fjöldamörg mál, sem konur varða bæði persónulega og í sambandi við ýmsar þjóðfélagslegar framfarir. Það hefir einnig oftsinnis skorað á konur, að rita í blaðið; útgef. hefir marg-

oft skrifað ýmsum konum viðsvegar um land, og mælt til þess, að þær rituðu í blaðið, sendu því fréttir, t. d. um hluttöku kvenna í sveita-, héraða- og kirkjumálum o. s. frv., en sama þögnin hefir oftast nær verið, hvar sem borið hefir verið niður. Þær fáu konur sem í blaðið hafa ritað, eru hreinar undantekningar. Væri þetta vegna stefnumismunar í þjóðfélagsmálum, þá mætti eigi að síður rita í blaðið og andæfa þeim skoðunum blaðsins, sem menn væru ósamþykkir. Gæti það bæði verið réttmætt og gert líf í blaðinu og meðal kvenna. Ef konur hefðu eitthvað á móti blaðinu sjálfu, þá gætu þær einnig fengið greinar sínar teknar upp í önnur blöð. En því fer svo fjarri, að þær riti heldur í þau, að teljandi sé. Og þá sjaldan að þær gera það, þá rita flestar þeirra nafnlaust. Jafnvel í svo meinlausu máli og landsspítalasamskotin eru, hafa þær fáu konur, sem um það hafa ritað, sjaldnast treyst sér til þess að láta nafns síns getið. Auðvitað er það líka hægra og áhættuminna, ef menn ætla sér að hnýta í aðra, að gera það úr skúmaskoti nafnleysisins, en að standa beint frammi fyrir mönnum í fullri dagsins birtu, takandi á sig þá ábyrgð og ónot með nafni sínu, sem aðfinslum og ákúrum í blaðamenskunni fylgja. En drengilegra er það, að þora að vega beint framan að mönnum, en laumast að baki þeirra.

Kvennablaðið væntir þess, að þær konur, sem áhuga hafa fyrir einhverjum málum, sem snerta konur sjálfar eða þjóðfélagið í heild sinni, ræði þau í Kvbl., og geta þar komið fram mismunandi skoðanir og tillögur, sem ættu að geta stuðlað að því, að málin yrðu rædd frá ýmsum hliðum. Vér höfum sofið alt of lengi og látið aðra sjá um alla hagsmuni vora. Nú ættum vér að fara að taka við umsjóninni sjálfar yfir vorri persónulegu og þjóðfélagslegu velferð, með því að gera oss ljóst hvað það er, sem á vantar, og hvernig vér viljum bæta það. Land vort er strjálbyggt og samgöngur allar ógreiðar og dýrar. Blöðin eru samgöngutæki. Með þeim get-

um vér komið hugsunum vorum og skoðunum hver til annarar og haft með því áhrif hver á aðra. Þau eiga að skýra mál-in fyrir oss, og kynna oss persónulega hverja fyrir annari, og ástand vort og aðstöðu í þjóðfélaginu. En — til þessa þarf áhuga — lifandi áhuga fyrir öllu því, sem sjálfum oss og öllu þjóðfélaginu má að gagni verða. Með því að öðlast ný rétti-ndi, höfum vér líka fengið nýjar skyldur. Vér eigum að fara að taka fullan þátt í þjóðfélagsstarfseminni. Ef vér sneiðum oss hjá því, þá vanrækjum vér skyldur vorar. Ef oss þykir löggjöf, landsstjórn og sveitastjórn fara í handaskolum, þá eigum vér ekki að sitja hjá og setja út á alt, sem gert er, heldur leitast við að bæta það, með því að hjálpa til að koma betra skipulagi á í þeim efnum. Það getum vér með tvennu móti: Með atkvæðum vorum, og með persónulegri hluttöku vorri í öllu því, sem fram fer í þjóðfélaginu. En þá verðum vér að hafa bæði áhuga, vilja og þekkingu til brunns að bera. Og það er þetta þrent, sem við verðum að keppa eftir að efla og þroska hjá sjálfum oss.

Samband norrænna kvenréttindafélaga.

Lesendur Kvennablaðsins muna eflaust eftir, að norrænn kvennafundur var haldinn í Kaupm.höfn vorið 1814, sem Kvenréttindafélagi Íslands var boðið að taka þátt í og senda fulltrúa til.

Félagið tók boðinu, og fékk frú Björgu Blöndal til að mæta sem fulltrúa fyrir sig á fundinum. Aðaltilgangur þessa fundar var, að ræða um breytingar á hjónabands-löggjöfinni norrænu og barnalöggjöfinni, sem allar norrænu þjóðirnar, að Íslandi einu undanteknu, eru nú að leitast við að laga hjá sér.

Á þessum fundi kom sú tillaga fram, að æskilegt væri, að myndað væri samband

milli hinna ýmsu kvenréttindafélaga, sem tekið höfðu þátt í fundinum. Niðurstaðan varð sú, að þau félög, sem höfðu tekið þátt í þessum fundi, skyldu mætast þá um haustið, til að koma á fót þessu umtalaða sambandi. — En um haustið var sú breyting á orðin, að stríðið var hæfið, sem nú geysar, og þótti því fundarþjóð-endunum bezt að biða með fundinn, þangað til að stríðinu afstöðnu. Menn vonuðu, að það mundi ekki standa yfir nema fáa mánuði. En þegar nú sýnilegt virðist, að ekki muni fullur friður fást fyrst um sinn, þá hafa konur þær, sem áður stóðu fyrir þessum sambandstilraunum, álitid það oflanga bið, að biða með fundinn þangað til. Svíþjóð hafði haldið fram, að fundurinn væri haldinn í Stockhólmi, sem samþykkt hafði verið. Í trausti þess, að konum þætti oflangt að biða lengur, þá hefir nú orðið ofan á, að fundurinn skyldi haldinn í Stockhólmi í haust, og að kvenréttinda-sambandsfélög norrænu landanna skyldu senda einn fulltrúa hvert fyrir sig, til að mæta á fundinum, sem ætti að stofna sambandið formlega og semja lög og reglur fyrir það.

Nú hefir bæði Kvenréttindafélag Íslands og Hið íslenska kvenfélag fengið bréf frá móttökunefndinni í Stockhólmi, þar sem þeim er boðið að taka þátt í fundinum, til að mynda fyrsta formlega sambandið milli norrænna kvenna. Skyldi hvort af þessum félögum senda 1 fulltrúa, sem mættu á fundinum, sem fulltrúar félaganna fyrir hönd íslenskra kvenna og tækju sameiginlegan þátt, með hinum fulltrúunum frá hinum norrænu löndum, í því, að ræða um form fyrir þennan félagsskap, semja lögina og ræða um ýms önnur mál, sem þar yrðu tekin til meðferðar. Skyldu allir fulltrúarnir vera gestir sænskra kvenna meðan á fundinum stæði, sem ráðgert er, að verði 10.—11. nóv. næstkomandi.

Bæði Kvenréttindafélag Íslands og Kvenfélagið íslenska hafa ákveðið að ganga í sambandið og senda fulltrúa fyrir sína hönd á fundinn. Mætir frú Björg Blöndal

þar sem fulltrúi Kvenfélagsins, en óvíst ennþá, hver þar mætir af hálfu Kvenréttindafélags Íslands.

Samband þetta er ætlast til, að vinni aðallega að því í sameiningu, að fá breytt hinum ýmsu lögum og lagavenjum konum norrænu landanna í hag, og taka höndum saman, til þess að kynna sér hagi þeirra og leitast við að bæta þá, bæði að lögum og í framkvæmd. Búist er svo við því, að þessi sambandsfélög muni í hverju landanna sem er, mynda sameiginlega nefnd heima hjá sér, til að vinna að þessum málum.

Vér íslenzku konurnar erum bæði svo afskektar og áhugalittar, að oss ætti að geta orðið stórmikið gagn að slíkum félagsskap, einkum ef konur hér að heiman sæktu þessa fundi. Það mundi opna augu þeirra fyrir hinu marga, sem við eigum ennþá eftir að fá lagað, bæði að lögum og í framkvæmd, hér heima. Með því mundum vér einnig fá margháttða þekkingu frá merkustu konum þessara landa og þeirra félagsskap og framkvæmdum í öllu tilliti, og á því höfum vér fulla þörf.

Samband þetta er ætlast til að vinni aðallega að því, að bæta kjör kvenna í þessum löndum; bæði að lögum og í verklegri framkvæmd, til að jafna og upphefja þann mun, sem ennþá á sér stað á kjörum karla og kvenna. Í því skyni tekur fundurinn til umræðu *störf kvenna og starfslaun*, sem svo er aftur skift í 3 liði: 1. launakjör þeirra, 2. *möguleika og líkur* fyrir launahækkun í þessum stöðum, og 3. líkurnar fyrir nýjum störfum og stöðum handa þeim. Danska kvenfélagið »*Dansk Kvindesamfund*« hefir tínt saman og látið prenta lista yfir um 300 lagaforboð og venjuforboð, sem útiloka danskar konur frá ýmsum stöðum og störfum, sem er bæði fróðlegt að kynnast og gefur fullnægjandi svar við þeirri skoðum manna, að kvenréttindafélög séu óþörf, þegar pólitískur kosningarréttur sé fenginn.

Í sambandi við þennan sambandsfund ætla sænskar konur að halda opinberan

umræðufund, þar sem þær óska eftir, að fulltrúarnir skýri frá, hvað konur í þeirra löndum hafi gert til framfara húsmæðraskenslu þar, sem kemur til af því, að Svíar hafa mest allra Norðurlálfþjóðanna sýnt áhuga í þeim efnum. Þeir hafa komið upp skólaeldhúsum við mestan hluta af barnaskólum sínum, og fjölda húsmæðraskóla, með bæði löngum og stuttum námskeiðum, bæði handa konum í borgum og sveitum. Og nú í vetur hefir allmikið verið rætt þar og ritað um, að gera hússtjórnarnám að skyldunámsgrein fyrir allar konur um 1 eða fleiri ár, á aldrinum frá 18—25 ára, sem skyldi skoðast sem landvarnarvinna kvenna. — Öll Norðurlönd hafa nú tekið hússtjórnarkenslumálið upp hjá sér, sem eitt af þýðingarmestu landsmálunum, og verður það því hvorki létt verk né skemtílegt, að skýra á þessum fundi frá því, fyrir íslenzku fulltrúana, hvað bæði íslenzkar konur og íslenzka þjóðin í heild sinni, hafi gert fyrir þetta mál, án þess að verða að setja okkur öll í reglulegasta gapastokk fyrir fávizku og framkvæmdarleysi. —

En hvað sem óþægindunum líður við það, að hafa ekkert eða lítið nýtilegt, að segja um tilraunir okkar íslenzku kvenna, til að koma bæði þessum málum okkar og öðrum í sæmilegt horf, þá er það auðsætt, að því skemra, sem við erum á veg komnar í öllum efnum, því nauðsynlegra er okkur að fylgjast með þeim konum, sem lengra eru komnar, og læra af þeim. Sænskar konur bjóða velkomnar fleiri konur á fundinn, úr þeim kvenréttindafélögum, sem taka þátt í honum, og væri því æskilegt, ef einhver kona eða einhverjar konur, sem eru í Kvenréttindafélagi Íslands, annaðhvort hér í Reykjavík eða í hinum kvenréttindafélögunum, gætu tekið sig upp og verið þar viðstaddar sem áheyrndur og þátttakendur. Af því má fá margskonar fróðleik og kynningu um ástand þessara frændþjóða vorra.

Heillaóskir til islenzkra kvenna

frá norskum konum, með nýfengin stjórnmalaréttindi:

Landskvindestemmeretsforeningen.

Til

Formand i Kvenrettindafélaget,
Fru Briet Bjarnhedinsdóttir, Asmundsson,
Reykjavík.

Norske Kvinder samlet i Landskvindestemmeretsforeningens Landsmøde ønsker sine islandske Søstre tillykke med sidste Stemmerestseier og velkommen til Samarbeidet.

F. M. Qvam.

Kristiania 8de Juli 1916.

Thora Halvorsen,
sekretær.

Alpýðu-barnafræðsla.

Undarlegt virðist það, hvað fáir taka til máls í blöðum vorum um fræðslumálin, og þó einkum um barnafræðsluna. Aðeins örfáar greinar hafa komið fram um það mál, og efast þó enginn um að alpýð mundi koma það mál við meira en nokkurt annað mál, þar sem öll alpýðufræðslan svo að segja er til þessa dags undir því komin hvernig barnafræðslan er, meðan framhaldsskólar og aðrir unglingaskólar eru bæði fáir og ófullkomnir, og engum skylt að nota þá fáu, sem til eru, fremur en menn vilja.

En þótt lítið sé í *háæli* talað um barnafræðsluna, þá er það þess meira manna á milli. Því fer mjög fjarri, að alpýðan elski þessa barnaskóla sína og geri alt, sem í hennar valdi stendur, til að bæta þá og fullkomna. Hvar sem menn bera niður að tala um barnaskólana, þá er alstaðar á reiðum höndum óánægjan yfir þeim kostnaði, sem skólarnir baki borgurunum, eftirtölur um laun kennaranna, sem fjölda manna finnst of há, og sífeldar útásetningar um árangur kenslunnar og kennarana sjálfa.

Eitt af því, sem ýmsir menn nú eru farnir að finna barnakenslunni til foráttu, að minsta kosti í kaupstöðunum, er að of

margar konur kenni við skólana. Konurnar muni ekki jafn hæfar til kenslu, að minsta kosti þar sem margir stálpaðir drengir séu í bekk. Þar þurfi fremur á karlmönnum að halda, til að kenna drengjunum hlýðni og virðingu fyrir kennaranum. Einkanlega eru það þó karlmennirnir sem líta þannig á. Þeir eiga jafnan svo bággt með að trúa því, að konur jafnist við þá í nokkurri grein.

Þessi skoðun hefir einnig komið fram víða erlendis, þar sem barnafræðslan er á háu stigi og margar konur kenna við barnaskólana. Ýmsir hafa haldið, að með því yrði kenslan of *»kvenleg«*, eitthvað grynri og veigaminni en hjá karlmönnum.

Móti þessari skoðun hafa flestar þær konur snúist, sem mest hafa gefið sig við uppeldis- og kenslumálum, og ýmsir frægir uppeldisfræðingar. Hafa þeir sýnt og sannað, að eins og konan væri nauðsynleg á heimilunum við uppeldi barnanna, þannig væri hún það einnig í skólanum til þess með nærgætni sinni og móðureðli, að hafa vekjandi áhrif á alt það, sem finast og bezt væri í barnsedlinu. Og á því hefði engir meiri þörf en einmitt stálpuðu drengirnir.

Í Svíþjóð og Finnlandi hefir að undanförunni verið mikið rætt og ritað um laun kennaranna, með því launafrumvörp og launahækkun hefir þar verið á þrjónunum handa alpýðu-skólakennurunum. Konurnar, sem áður hafa verið afskiptar að launum við alla skóla, hafa krafist að þau væru jöfnuð, og þeim gert jafn hátt undir höfði í þeim efnum, eins og félögum þeirra í karlmannahópnum, sem kendu við sömu skólana jafnvel sömu námsgreinarnar og þær, og tækju sömu kennaraprófin áður, til undirbúnings undir skólakensluna, og sem skilyrði fyrir henni, eins og þær yrðu að gera. En þá hafa karlmennirnir haldið því fram, að þeir væru færari til kenslunnar. Árangurinn yrði betri hjá þeim. Auk þess sem þeir ættu að hafa meiri laun af því þeir hefðu fyrir heimili að sjá.

Út af líkri deilu í finskum blöðum og tímaritum, hefir einn af merkustuuppeldisfræðingum Finna, prófessor Oker-Blom í Helsingfors tekið til máls um þetta efni. Hann hefir áður ritað margar bækur um börn, eðli þeirra og uppeldi, og hefir verið nú í tíu ár, lækni við finsku alþýðu-barnaskólana í Helsingfors. Nú við síðustu áramótin, þegar hann lagði þetta starf niður, þá ritaði hann bók um reynslu sína og skoðanir um barnaskólana, bæði hvað heilsu barnanna snerti og fleira. Þar á meðal eru margar athuganir og ályktanir viðvíkjandi samskólakenslunni og samskólauppeldi barnanna, sömuleiðis um kenslukonur og kennara, kenslustörf þeirra og árangur og áhrif af þeim. Með því það er byggt á reynslu hans, og aðstaða þessara skóla líkist að mörgu skólum vorum, sem allir eru samskólar, er bæði konur og karlar kenna við, býst Kvbl. við að lesendunum þyki fróðlegt að heyra álit hans um þessi efni.

Höf. segir að í undirbúningsbekkjunum í lægri alþýðuskólunum, þar sem börnin eru á aldrinum milli 7—9 ára, þar séu börnin mjög móttækileg fyrir að hafa gott gagn af kenslunni og áhrifum skólans. Það sé alveg jafnt með drengi og stúlkur. Í efri bekkjum hærri alþýðu-barnaskólanna geti þetta verið dálítið öðruvísi. Þar eru drengir og stúlkur sitt í hverjum bekkjum og þar geti verið dálítill munur. Venjulega sé framför stúlkubarnanna góð, út allan skólann, þegar frá sé dregnar örfáar undantekningar, þar sem ríkt inngrónar lakari tilhneigingar og lyndiseinkenni fari að koma í ljós, fyrst við 12—13 ára aldurinn, þegar komið sé upp í efri bekkina.

»Dálítið sé þessu öðruvísi farið í drengjabejjum hærri alþýðu-barnaskólans. Í fyrsta og öðrum bekknum verði menn varir sömu menningaráhrifa á drengjum, eins og komi fram í lægri skólunum, í samskólabejjunum. En í efri bekkjunum líti oft út sem áhrifin séu ekki jafn góð. Skapferli drengjanna er sem menn víta, öðruvísi en telpnanna, og það er eðli-

legt að þessi munur fari einmitt að koma fram á umbrotatímum unglingsáranna, sem drengirnir eru nú að komast á. Í þessum bekkjum kenna karlmenn einir, og það eru ekki neinar ávitur eða ámæli til þeirra, þótt þetta sé sagt. Þvert á móti eru til drengjabejjir, þar sem engin slík afturfaraáhrif finnast, ef eg má kalla það svo, heldur geta þeir í þessu tilliti fullkomlega telft við telpubekkina.

Eftir að í mörg ár að hafa aðgætt alþýðu-barnaskólana í Helsingfors, hafa árlega verið gerðar hérumbil 200 læknisskoðanir á sumum bekkjunum, og við þau tækifæri, sem hafa gefið framkomu nemendanna nokkuð frjálsum blæ, sem áreiðanlega speglar menningarástand þeirra, þá hefi eg stundum komist að þeirri niðurstöðu, að drengirnir í samskólabejjunum stóðu þar hærra, en nemendurnir í hinum föstu drengjabejjum hærri skólans.

Eg ætla ekki að reyna til að skera úr því hvaða ástæður hafa unnið að þessum góða árangri meðal drengjanna í samskólabejjunum, eins og eg álit mig ekki heldur geta dæmt um, hvort telpunar í samskólabejjunum kunni að hafa fengið nokkur skaðleg áhrif af þessu sameiginlega uppeldi, sem eg hefi þó ekki getað fundið neinar líkur til.

Ef samskólauppeldið hefir í sjálfu sér svona góð áhrif á drengina, þá verður spurningin þessi: Hvort er kennarinn eða kenslukonan hæfari til að stjórna samskólabejjum? Hvert þeirra hefir venjulega betri skilyrði til að fóstora börn, í orðsins fylstu merkingu? Reynslan er sú venjulega, að framförum hvers bekkjar í þekkingu, og enn nú fremur framför hans í siðmenningu, sé áreiðanlegasti votturinn um kensluhæfileika kennara bekkisins, um skoðun hans á skyldum sínum sem uppeldisfræðingi og fóstora, og um hans eigið siðmenningarástand. Í Helsingfors eru flestallir samkenslubekkirnir lagðir í hendur kenslukvenna. Góð siðmenning og framfaraárangurinn hjá drengjunum í þessum bekkjum ætti þá, ef þessar athuganir eru